

GIDS DEFENCE · 10 MIN LEESTIJD

Certificeringen voor toeleveranciers in de defensie-industrie

ISO 9001, AQAP, veiligheidsmachtiging en exportcontrole: welke certificeringen en vergunningen toeleveranciers van de defensie-industrie nodig hebben.

ISO 9001 als basiskwalificatie

De ISO 9001-certificering vormt de onmisbare basis voor elke toeleverancier die wil instappen in de defensie-industrie. Zonder een gecertificeerd kwaliteitsmanagementsysteem (KMS) is opname in de leveranciersbestanden van grote defensieconcerns praktisch uitgesloten. De norm vraagt om procesgericht denken, risicogebaseerde planning en continue verbetering — principes die in de veiligheidskritische defensie-industrie extra zwaar wegen.

- Gedocumenteerde processen: alle kwaliteitsrelevante procedures moeten beschreven, geïmplementeerd en aantoonbaar zijn
- Risicomanagement: systematische identificatie en beoordeling van risico's in de toeleveringsketen en productie
- Leveranciersbeoordeling: eigen toeleveranciers moeten worden beoordeeld en bewaakt — de keten mag nergens afbreken
- Bewaking van meetmiddelen: alle keurings- en meetmiddelen moeten gekalibreerd en herleidbaar gedocumenteerd zijn
- Management review: regelmatige beoordeling van het KMS door de directie

Let op: Tijdsbesteding en kosten — De invoering van een KMS volgens ISO 9001 duurt voor een middelgroot bedrijf doorgaans 6 tot 12 maanden. De certificeringskosten bedragen 5.000 tot 15.000 euro, afhankelijk van de bedrijfsomvang en de certificerende instantie. De jaarlijkse controleaudits kosten ongeveer 3.000 tot 6.000 euro. De investering verdient zich snel terug door de toegang tot opdrachten uit de defensie-industrie.

AQAP — NATO-kwaliteitsstandaarden

De Allied Quality Assurance Publications (AQAP) zijn de NATO-specifieke kwaliteitsstandaarden die verder gaan dan ISO 9001. Ze worden bewaakt door de nationale kwaliteitskeuringsinstanties — in Duitsland door de Bundeswehr-Güteprüfstellen (GüPrSt) van het BAaINBw. AQAP-conformiteit is geen afzonderlijke certificering, maar wordt in het kader van de opdrachtverlening geëist en door de GüPrSt geverifieerd.

- AQAP 2110: kwaliteitsborgingseisen voor design, ontwikkeling en productie — het meest omvattende niveau
-

AQAP 2120: kwaliteitsborgingseisen voor de productie — wanneer geen eigen designverantwoordelijkheid wordt gedragen

- AQAP 2130: kwaliteitsborgingseisen voor beproeving en eindcontrole — minimumeis
- AQAP 2310: NATO-eisen aan de kwaliteitsborging van softwareontwikkeling
- Government Quality Assurance (GQA): overheidskwaliteitskeuring door de Güteprüfstelle — de opdrachtgever heeft toegangsrecht tot het bedrijf

Let op: Praktijk: samenwerking met de Güteprüfstelle — De Güteprüfstelle (GüPrSt) is geen tegenstander, maar een partner. Bij opdrachten met een AQAP-eis meldt de bevoegde GüPrSt zich bij de toeleverancier en spreekt een audit af. Bereid u voor door uw ISO 9001-documentatie aan te vullen met de AQAP-specifieke eisen: configuratiemanagement, eerstemonsterkeuring (FAI volgens AS9102) en uitgebreide keuringsrapporten.

Veiligheidsmachtiging en veiligheidsonderzoek

Niet elke defensieopdracht vereist een veiligheidsmachtiging — maar veel opdrachten wel. Zodra een toeleverancier toegang krijgt tot gerubriceerde informatie (Verschlusssachen, VS), moet hij deelnemen aan de veiligheidsmachtigingsprocedure. Het Bundesministerium für Wirtschaft und Energie (BMWE, tot 2025 BMWK) is verantwoordelijk voor de geheimhoudingsbescherming in het bedrijfsleven. Het veiligheidsonderzoek betreft zowel de onderneming als individuele medewerkers.

- VS-NfD (Nur für den Dienstgebrauch, uitsluitend voor dienstgebruik): laagste niveau, vereist een veiligheidsbeschikking en een VS-instructie binnen het bedrijf
- VS-Vertraulich (vertrouwelijk): vereist veiligheidsonderzoek Ü1 van de betrokken medewerkers
- VS-Geheim (geheim): vereist het uitgebreide veiligheidsonderzoek Ü2, inclusief bevraging van de omgeving
- NATO-rubriceringen: NATO RESTRICTED, NATO CONFIDENTIAL, NATO SECRET — vereisen een aanvullende NATO-geheimhoudingsovereenkomst
- Facility Security Clearance: de onderneming zelf moet een veiligheidsbeschikking van het BMWE verkrijgen

Let op: Tijdsfactor veiligheidsmachtigingsprocedure — Het voor het eerst doorlopen van een veiligheidsmachtigingsprocedure duurt 6 tot 18 maanden. Het veiligheidsonderzoek van individuele medewerkers (Ü1) duurt 3 tot 6 maanden, Ü2 kan 6 tot 12 maanden in beslag nemen. Houd rekening met deze doorlooptijd bij het opstarten van uw commerciële activiteiten — een opdracht waarvoor een veiligheidsmachtiging nodig is, kan niet op korte termijn worden aangenomen zolang de procedure nog niet is doorlopen.

Exportcontrole en dual use

Ook als toeleverancier van componenten of materialen kunt u met exportcontrole te maken krijgen. Het Außenwirtschaftsgesetz (AWG), de Außenwirtschaftsverordnung (AWV) en het Kriegswaffenkontrollgesetz (KrWaffKontrG) vormen het nationale kader. Op EU-niveau regelt de dual-useverordening (EU) 2021/821 de uitvoer van goederen voor tweëerlei gebruik. Toeleveranciers moeten nagaan of hun producten op de lijsten staan of in het eindproduct van de klant onder een exportbeperking vallen.

- Uitvoerlijst (AWV bijlage AL): nationale lijst van vergunningplichtige goederen — bevat ook hogetemperatuurmaterialen en keramiek
- EU-dual-uselijst (bijlage I van verordening 2021/821): Europees geharmoniseerde goederenlijst met technische drempelwaarden
- Oorlogswapenlijst (bijlage bij het KrWaffKontrG): oorlogswapens en de essentiële onderdelen daarvan — hoogste vergunningsniveau
- Catch-all-clausule: ook niet-gelijste goederen kunnen vergunningplichtig zijn wanneer de gebruiker of het gebruiksdoel kritisch is
- Internal Compliance Programme (ICP): interne bedrijfsorganisatie voor de naleving van de

exportcontrolevoorschriften

Let op: Praktijkvoorbeeld: vuurvaste materialen in de exportcontrole — Bepaalde hoogwaardige keramieksoorten, koolstofvezelcomposieten en grafietskwaliteiten zijn opgenomen in de EU-dual-uselijst. Voorbeeld: vezelversterkte keramiek met een gebruikstemperatuur boven 1.600 °C en een dichtheid onder 2,0 g/cm³ is vergunningplichtig onder lijstnummer 1C007. Toets uw productassortiment aan de technische drempelwaarden — bij twijfel adviseert het BAFA (Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle, de Duitse dienst voor economie en exportcontrole).

Documentatie en bewijsplichten

De documentatie-eisen in de defensie-industrie gaan veel verder dan wat in de civiele industrie gebruikelijk is. Elk materiaal, elke charge en elke processtap moet sluitend worden gedocumenteerd en gedurende de volledige levensduur van het eindproduct — bij wapensystemen vaak 30 tot 50 jaar — traceerbaar blijven.

- Materiaalcertificaten volgens DIN EN 10204 type 3.1 of 3.2: materiaalsamenstelling, mechanische kenwaarden, beproevingsresultaten
- Eerstemonsterkeuringsrapport (EMPB) volgens AS9102 / VDA: volledige opmeting en documentatie van het eerste productiedeel
- Chargetracing: van de grondstofleverancier tot de inbouwplaats in het eindproduct — geen hiaten toegestaan
- Afwijkingenbeheer: elke afwijking van de specificatie moet worden gedocumenteerd, beoordeeld en door de opdrachtgever vrijgegeven
- Bewaartermijnen: minimaal 10 jaar, bij wapensystemen vaak gedurende de volledige gebruiksduur (30+ jaar)

Normen en voorschriften

ISO 9001:2015

Kwaliteitsmanagementsysteem — eisen (Basiscertificering, minimeis voor alle toeleveranciers in de defensie-industrie)

AQAP 2110

NATO QA Requirements for Design, Development and Production (Verplicht bij directe opdrachten van de Bundeswehr of NATO-partners)

AQAP 2120

NATO QA Requirements for Production (Voor zuivere productiebedrijven zonder eigen designverantwoordelijkheid)

AS9100D

KMS voor de lucht- en ruimtevaart- en defensie-industrie (Relevant bij toelevering aan de lucht- en ruimtevaartsector)

SÜG

Sicherheitsüberprüfungsgesetz (Duitse wet op het veiligheidsonderzoek) (Rechtsgrondslag voor Ü1/Ü2-onderzoeken van medewerkers)

AWG/AWV

Außenwirtschaftsgesetz en -verordnung (Duitse buitenlandse-handelswet en -verordening) (Nationale rechtsgrondslag voor exportcontrole)

Veelgestelde vragen

Heb ik als kleine toeleverancier echt een AQAP-certificering nodig?

AQAP is geen formele certificering, maar een eis die contractueel wordt vastgelegd. U hebt een ISO 9001-gecertificeerd KMS als basis nodig en moet de AQAP-specifieke aanvullende eisen vervullen. De Güteprüfstelle toetst de conformiteit in het kader van de opdracht. Om als tier-3-toeleverancier in te stappen volstaat vaak ISO 9001 — de AQAP-eisen worden dan stapsgewijs opgebouwd.

Hoe lang duurt het om alle certificeringen te verkrijgen?

ISO 9001: 6–12 maanden. Veiligheidsmachtigingsprocedure: 6–18 maanden. Veiligheidsonderzoek van medewerkers: 3–12 maanden. In totaal moet u 12 tot 24 maanden inplannen voor de volledige opbouw van uw kwalificatie als toeleverancier. Begin met ISO 9001 en start de veiligheidsmachtigingsprocedure parallel.

Wat kost de opbouw van de compliancestructuur?

De kosten variëren afhankelijk van de uitgangssituatie. Voor een middelgroot bedrijf met 50–100 medewerkers: invoering en certificering van ISO 9001 ca. 15.000–30.000 euro. Inrichting van de geheimhoudingsbescherming (beveiligde zone, documentbeheer): 10.000–50.000 euro. Advies over exportcontrole en opbouw van een ICP: 5.000–20.000 euro. Doorlopende kosten voor audits en trainingen: 10.000–20.000 euro per jaar.

Laten we het over uw project hebben

Antwoord binnen 24 uur op werkdagen.

info@sbs-rs.de

+49 89 541 960 209 Online lezen: www.sbs-rs.de/defense-industrie/ratgeber/zertifizierungen-defense-zulieferer